

BĀRBALA STRODA

CITAS NEKURZEMES: RELIĢISKĀ DIMENSIJA FANTĀZIJAS ŽANRA LITERATŪRĀ

Attiecības starp fantāzijas žanra literatūru un reliģisko pasaules uzskatu ir interesants, taču līdz šim literatūrkritikā salīdzinoši maz apskatīts temats. Tā kā vairākas pasaules reliģijas izmanto stāsta (alegorijas, līdzības, u.c.) principu kā paskaidrojošu un izglītojošu līdzekli, tad žanra sasaisti ar reliģisko tematiku nav grūti konstatēt. Šo sasaisti demonstrē vairāki aspekti: darbos var parādīties autora personiskā ticība, tikt aizstāvēti vai apstrīdēti kādas ticības principi, reizēm fantāzijas pasaules vajadzībām tiek radīta jauna reliģija, pēc autora gaumes apvienojot elementus no dažādām uzskatu sistēmām, u.tml. Tradicionāli reliģiskas nokrāsas nereti pieņem viens no žanra pamatmotīviem – gaismas un tumsas spēku konflikts, arī tādas tēmas kā varonība, izredzētība un personiska transformācija. Viens no šīs tematikas pielietojuma iemesliem, domājams, ir reliģiskas pieredzes nepieciešamība paralēlajās pasaulēs, lai lasītājs to varētu salīdzināt ar atbilstošiem realitātes aspektiem. Tas ļauj secināt, ka reliģiskā pieredze kā būtisks mitoloģiskās apziņas komponents ir viens no faktoriem, kas fantāzijas žanram palīdz pieņemt mīta īpašības.

Tā kā līdzās pirmatnējām reliģijām Rietumu pasaules uzskata veidošanos ir būtiski ietekmējusi kristīgā tradīcija, ir loģiski, ka arī fantāzijas žanra valodnieciskā un jēdzieniskā struktūra ir uzsūkusi Rietumu kristietības esenci gan literārā mantojuma, gan tradīciju veidā. Kristīgās tradīcijas un fantāzijas žanra mijiedarbība primāri izpaužas divos galvenajos veidos. Kā pirmais un redzamākais aspekts jāmin viens no fantāzijas paveidiem, pazīstams ar nosaukumu “kristīgā fantāzija” – šajos darbos ar nolūku iestrādāta kristīga vēsts un plaši izmantoti teoloģiski jēdzieni. Šis paveids uzplauka jau 19. gadsimtā – piemēram, Čārlza Dikensa, Džordža Makdonalda un Čārlza Kingslija fantāzijas darbos atklāti demonstrēti kristīgās morāles principi uz alegorisku tēlu bāzes. 20. gadsimtā šo tendenci turpina Gilberts Čestertons ar romānu *Cilvēks, kurš bija ceturtdiena*, Klaivs Steiplss Luiss ar septiņu pasaku

ciklu *Nārnijas hronikas*, u.c. Otrkārt, Bībeles teksti, pateicoties to atpazītamībai, ir ideāls pamats intertekstualitātei, tāpēc bibliskās alūzijas ir fantāzijas autoru iecienīts teksta kodēšanas paņēmieni. Rakstnieki diezgan brīvi manipulē ar Bībeles tekstu fantāzijas pasaules ietvaros, taču vairumā gadījumu izmaiņas oriģinālā nav lielas, jo citādi alūzijas kļūtu neatšifrējamas. Zināma daļa darbu inspirējušies arī no Romas katoļu baznīcas romantizācijas viduslaiku kultūrkontekstā, no apokaliptiskām vīzijām, apokrifu tekstiem, u.c.

Taču attiecības starp kristīgo reliģiju un fantāziju jau ilgstoši bijušas neviendabīgas, pat saspringtas. Kristīgo konfesiju pārstāvji nereti apvaino fantāzijas autorus bēgšanā no realitātes, misticisma un okultisma propagandēšanā. Savukārt fantāzijas adepti pārmet kritiķiem puritānismu un iztēles vērtības noliegšanu. Fantāzijas rakstniece Ursula le Gvina savā iztēles apoloģēzē *Kāpēc amerikāņi baidās no pūķiem?*, kas adresēta ne tikai reliģiskajām kopienām, bet vispār pret daiļliteratūru noskaņotajai sabiedrības daļai, raksta: "*Lasīt Tolkiņa Gredzenu Pavēlnieku nav "lietderīgi", to dara, lai gūtu prieku. Un, ja to nevar nosaukt par izglītojošu, ja nevar ievilkt kārtējo ķeksīti savu zināšanu papildināšanas procesā, tad saskaņā ar puritānisko vērtību sistēmu tā ir nevajadzīga savu iegribu apmierināšana, bēgšana no realitātes. Jo puritāņi baudu neuzskata par vērtību, tieši otrādi, viņu izpratnē tas ir grēks.*"¹ Rakstniece pauž uzskatu, ka iztēlei jātiek disciplinētai, nevis apspiestai, jo pretējā gadījumā tā attīstās izkropļotās formās. Le Gvinas viedoklis, ka "*mūsu laikmeta eskeipisms ir viltotais reālisms*"² sabalsojas ar rakstu kristīgi orientētā žurnālā, kura autori apgalvo: "*Reālisms, kas aprobežojas tikai ar ikdienas dzīvē novērojamo, izslēdz neredzamo, kas sniedz redzamajam nozīmi, proti, morāli, patiesību, ticību un ideālus. Viens no veidiem, kā aprakstīt šo neredzamo, ir darīt to simboliski, caur fantāziju.*"³ Iespējams, tādēļ daudzi fantāzijas rakstnieki savos darbos mēģinājuši apvienot kristīgo pasaules uzskatu ar fantastisko, tā pierādot, ka, ja arī fantāzija nav realitāte, tā ir viens no veidiem, kā par realitāti domāt.

To, kā kristīgā reliģija ietekmē laikmeta domu, ilustrēšu ar divu pēdējos gados latviski tulkotu bērnu fantāzijas autoru darbu salīdzinājumu – tie ir K.S. Luisa septiņu stāstu cikls *Nārnijas hronikas* un Filipa Pulmana triloģija *Tumšās matērijas*. Abi darbi izmanto kristīgo pasaules tvērumu, autoriem raksturojot augstāko spēku un cilvēku mijiedarbību, tās cēloņus un sekas, kā arī morāles kontekstu. Taču šeit līdzība beidzas, jo autoru nostāja atrodas spīlētās kontrasta pozīcijās.

K.S. Luiss *Nārnijas hronikās* fantāzijas citpasaules kontekstā sludina evaņģēlija vēsti, apskatot dažādus kristietības aspektus un koncentrējoties uz Kristus (iztēlotajā Nārnijas pasaulē – Lauvas Aslana) figūru, savukārt Pulmans pievēršas problemātiskākām tēmām – pirmsvēsturiskajam debesu karam un pirmo cilvēku krišanai grēkā, apšaubot šo notikumu tradicionālo traktējumu kristīgās Baznīcas tradīcijā. Pulmans deklarē, ka tieši Luisa *Nārnijas hroniku* autoritativais stils mudinājis viņu sarakstīt savu triloģiju kā opozīciju, apgāžot kristīgās ticības pamatpostulātus. Luisa darbā mēs izsekojam iztēlotās pasaules vēsturei no tās radīšanas līdz apokalipsei un varoņu cīņai ar Jaunumu daudzu paaudžu garumā; Pulmana darba pamatā ir iedomātās pasaules konfliktsituācija starp kristīgo Baznīcu – fanātisku, totalitāru institūciju – un brīvdomātajiem zinātniekiem, uz kuras fona tiek risināts stāsts par bērnu ieiešanu pieaugušo kārtā. Tādējādi abu autoru darbi ir idejiski ļoti blīvi un piesātināti tieši reliģiskā satura ziņā – Luiss plaši izmanto protestantu Bībeles kanonu un Baznīcas tradīciju, Pulmans aktualizē vairākas pirmo gadsimtu gnostiķu darbos paustās idejas.

Abu rakstnieku darbi balstās uz daudzpasauļu modeli – to sastāda bezgalīgs skaits alternatīvo universu, kurus savā starpā savieno durvis jeb portāli. Tas ir fantāzijas rakstniecībā iecienīts paņēmiens, ko var skaidrot ar to, ka autoram vieglāk ir dažādus mūsu pasaules aspektus parādīt hiperbolizētā citas pasaules kontekstā; turklāt šis paņēmiens atļauj autoram vienu tēmu parādīt no vairākiem skatupunktiem vienlaikus. Nārnija no mūsu pasaules ir pilnībā distancēta pasaule, tās varoņi runā par *“istu Citu pasauli – citu Dabu – citu Visumu – kaut ko, uz kurieni nevar nokļūt, pat, ja visu mūžu ceļo cauri kosmosa telpai. Es runāju par tādu pasauli, kurā var nokļūt tikai ar burvības spēku.”*⁴ Savukārt Pulmana darbos ir attēlota no mūsu pašu realitātes atšķēlusies alternatīvā vēstures versija. Autors to skaidro šādi: *“...mūsu pasaule un visas citas pasaules radās varbūtības rezultātā. Piemēram, kad tu met monētu, tā var krist uz vienas puses vai otras, un mēs nezīnām, uz kuras, pirms monēta nav sasniegusi zemi. Ja tā nokrīt ar labo pusi uz augšu, varbūtība, ka uz augšu varētu būt kreisā puse, atkrīt. Bet līdz tam brīdim iespējami bija abi varianti. Bet otrā pasaulē nokrīt kreisā puse...”*⁵ Pasaules literatūrā vispār un īpaši tās fantastiskajā atzarā populāras ir šādas rotaļas ar nejaušību, kuru pamatā ir pieņēmums, ka vēstures gaitu vairāk ietekmē apstākļu sakritība, nevis loģiskas likumsakarības. Pulmana gadījumā mēs redzam pasauli, kas ļoti līdzīga šai, taču vairākas norādes liecina, ka mūsu priekšā ir alternatīva

realitäte – minēts pāvests Džons Kalvins, Saules sistēmā ietilpst piecas planētas (acīmredzot pārējās vēl nav atklātas), “eksperimentālās teoloģijas” zinātne nodarbojas ar kvantu fizikas, nevis metafizikas jautājumiem, utt. Tomēr varoņu vidū jau otrajā grāmatā stabilas pozīcijas iekaro zēns no pazīstamās realitātes, tā autoram demonstrējot, ka citpasaule ir dekoratīvas dabas, un tiek ar pazīstamo realitāti, ja ne identificēta, tad salīdzināta. Arī Luiss netieši norāda, ka Nārnijas dzīvnieku pasaule ir metafora, savai varonei Lūsijai liekot teikt: *“Vai nebūtu drausmīgi, ja kādu dienu mūsu pašu pasaulē, mājās, cilvēki pamazām kļūtu par tādiem kā šie mežazvēri, bet joprojām izskatītos pēc cilvēkiem, tā kā nekad nevarētu zināt, ar ko isti ir darišana.”*⁶ Ar izdomāto pasaulu palīdzību autori komentē realitātes reliģiskos aspektus, Pulmans – lietojot arī bagātīgu reliģiskās leksikas slāni, no kura Luiss izvairās. *Nārnijas hronikās* vienīgie atpazīstami bibliiskie jēdzieni parādās Lauvas Aslana runā, kurš cilvēkus konsekventi sauc par Ādama dēliem un Ievas meitām. Reliģiskās valodas izmantošana fantāzijā ir netipiska, jo norāda uz kop-sakarībām ar reālo pasauli, tāpēc pārsvarā autori tādiem jēdzieniem kā “Dievs”, “Baznīca”, “ticība” izmanto metaforiskus apzīmējumus, taču Pulmans acīmredzot asociāciju ar pazīstamo realitāti šādi velējies tikai akcentēt. Triloģijas noslēdzošajā darbā bibliiskās čūskas “vietas izpildītāja” bijusī mūķene Mērija kārdina varoņus – bērnus, stāstot tiem “patiesos stāstus” par mīlestību un seksualitāti. Ar “patiesā stāsta” jēdzienu Pulmans uzsver, ka viņa darbos lasītājs neatradīs metaforiskas konstrukcijas, tādējādi cenšoties demitoloģizēt šo sfēru.

Kā notikumu veicinātājspēku autori izmanto pareģojumus, visbiežāk – ambivalentas dabas, tā norādot, ka iepriekšnolemtība ir nestabils faktors un uzsverot brīvās gribas lomu varoņu piedzīvojumos. Pareģojuma balsi bieži slēpjas pats autors, zināmā mērā manipulējot ar lasītāja domām, kaut gan abi rakstnieki pauž savus uzskatus diezgan dzirdami arī visā pārējā tekstā. Luisa uzskatus verbalizē pārsvarā viena figūra – Lauvas Aslana jeb Kristus tēls, taču arī Pulmans aizņemas sava ideoloģiskā konkurenta teikto par fantāzijas darbu kā skaidrāko veidu, kā paust savus uzskatus – lielu visu trīs romānu daļu aizņem reliģiskas diskusijas starp varoņiem.

Šie uzskati darbos ir labi saredzami: kamēr Luiss skaidri nošķir labo un ļauno, Pulmans pastāv uz to, ka nekāds nošķīrums nav vajadzīgs, līdz ar to viņa pasaule atstāj diezgan haotisku iespaidu, kurā gan ir papildnam politisku un teoloģisku intrigu, bet maz iekšējās sakārtotības. Pulmans vairāk nodar-

bojas ar morāles "krēslas zonu" izpēti, iekļaudams sižetā gadījumus, kuros labā un ļaunā motivācija ir grūti saskatāma. Zēns Vils nejauši nogalina cilvēku, taču tieši slepkavība ļauj viņam nokļūt citpasaulē un to izglābt. Meitene Lira melo kā no grāmatas, taču tieši meli bieži glābj viņu pašu un viņas draugus. Liras vecāki ir varaskāras, lepnas un nežēlīgas būtnes, taču nenoliedzama ir viņu mīlestība pret meitu, kuras vārdā tie romānu noslēgumā pat dodas nāvē. Pretēji Pulmana domām, arī Luiss nav melnbalta raksturu iedalījuma piekritējs – nejauko zēnu Edmunda un Jūstesa iekšējās transformācijas apraksti Aslana iespaidā tam ir spilgts piemērs, arī ēzēlītis Āmurgalva pēdējā grāmatā faktiski izpilda Antikrista lomu, lauvas ādā izlikdamies par Aslanu, bet viņam tiek piedots, jo viņš "nav zinājis, ko dara". Paradoksāli, bet ticības nepieciešamību mērķa sasniegšanai abi autori akcentē vienlīdz skaidri.

Pulmans apgriež kristietības pamatnostādnes kājām gaisā, visas triloģijas garumā pierādot, ka tumsa ("tumšās matērijas") faktiski ir gaisma. Pulmans cenšas diskreditēt Dievu, kurš autora skatījumā nav Radītājs, bet tikai uzurpators – pirmais eņģelis, radies no "*matērijas, kas sākusi sevi apzināties*" un attēlots kā narcistiska un egoistiska būtne, kas vienpersoniski sagrābis varu debesu valstībā, pats mocīdamies savas varas sprostā, no kurienes to atbrīvo jaunais Ādams un Ieva – Vils un Lira. Pulmana varoņu dievišķā meklējumus iespējams traktēt kā grotesku inversiju attiecībā pret Luisa varoņiem – bērni uzmeklē Dievu ar nolūku nevis to iepazīt, bet iznīcināt.

Luiss toties stingri balstās kristīgajās dogmās. Viņa Ādama un Ievas figūras (pirmajā sērijas grāmatā – bērni Digorijs un Pollija) glābj pasauli ar pretošanos kārdinājumam. No jauna izspēlējot Ēdenes dārza stāstu, Digorijam jāatgādā maģisks ābols no Rietumu dārza. Čūskas lomu uzņemas Ragana, kas kārdina zēnu augli nogaršot pašam, lai iegūtu nemirstību, vai nogādāt to savai mirstošajai mātei. Tādējādi Luiss atklāj aizlieguma mākslīgo dabu – auglis ir aizliegts, pārbaudot cilvēka paklausību, nevis, slēpjot kādu vērtīgu atklāsmi. Atšķirībā no sava tālā pirmsenča, Digorijs kārdinājumu pārvar un "*juta, ka tagad spēj skatīties Lauvam tieši acīs*"⁸, kas kontrastē ar Ādama vainīgo slēpšanos Ēdenē. Digorija atnestā ābola sēkla izaudzē brīnumainu koku, kurš kļūst par Nārnijas aizsardzību: "*Ragana pieņemsies melnās maģijas spēkā. Taču, kamēr zels šis Koks, viņa te nekad neieradīsies (..), jo Koka smarža, kas jums nes dzīvību, prieku un veselību, viņai nozīmē šausmas, izmisumu un nāvi. Viņa ir apmierinājusi savas sirds vēlmi: iekarojusi nenogurstošu spēku un*

kā dievietes iemantojusi dzīvi bez nāves. Katrs dabū, ko vēlas, bet ne vienmēr tas sagādā prieku"⁹, jo ragana, tāpat kā Ieva, ābolu ēdusi neistajā vietā un laikā. Savukārt Pulmans vienādo Jauna un laba atziņas koku ar zināšanu ieguves faktu, uzskatot, ka grēkā krišanas pamatā bija zinātkāre, nevis nepaklausība, savukārt zinātkāre ir būtiska pieredzes un pieaugšanas komponente – tādējādi grēks un zināšanas Pulmana skatījumā ir nešķirami jēdzieni.

Tēma, ko abi autori aplūko reliģiskās bāzes kontekstā, ir varoņu – bērnu – izaugšana, pubertāte un briedums. Autori savā nostājā ir būtībā vienoti, atzīstot, ka pubertāte ir bīstams vecums, kura laikā elastīgā bērna daba nostabilizējas un dvēseles kontūras kļūst skaidras. Luisa varoņi, sasniedzot zināmu vecumu, vairs nespēj iekļūt Nārnijas pasaulē līdz savai nāvei: "*Jums durvis uz Aslana zemi vērsies no jūsu pašu pasaules*"¹⁰. Viena no smagākajām Pulmana apsūdzībām Luisam šai ziņā ir Nārnijas pēdējā grāmatā atrodamais apgalvojums, ka viena no četriem bērniem, kas vairākkārt piedalījusies Nārnijas glābšanā – Sjūzena, – tiek izslēgta no pēdējā piedzīvojuma un debesu valstības iemantošanas, jo viņu vairs "*neinteresē nekas cits kā neilons, lūpu zīmulis un ielūgumi izklaidēties. Viņai vienmēr gaužām gribējies būt pieaugušai.*"¹¹ Pulmans te redz apstiprinājumu tam, ka Luiss neļauj saviem varoņiem pieaugt, vienādojot pubertāti ar grēkā krišanu un seksualitāti ar grēku, kaut gan faktiski Luiss velk robežu starp reālu un iedomātu pieaugšanu. Sjūzenas problēma ir ticības zudums Nārnijai. Kad viņu mēģina pierunāt, lai atnāk šurp un parunā par Nārniju vai kaut ko padara Nārnijas labā, viņa saka: "*Kādas tev burvīgas atmiņas! Kam varētu ienākt prātā, ka tu joprojām domā par tām jocīgajām rotaļām, kurām mēs nodevāties bērnībā!*"¹²

Pulmana triloģijā pubertāte traktēta kā visnozīmīgākais un bīstamākais posms cilvēka dzīvē, kad "*daba un iespēja saskaras kā dzirkstele ar posu.*"¹³ Pulmana varoņiem pusaudžu vecumā dvēseles redzamā daļa "dēmons" (kompanjons dzīvnieka izskatā, parasti pretēja dzimuma nekā tā īpašnieks, kas norāda uz dēmona jungisko dabu, iemiesojot *animus* vai *animas* koncepcijas) pārstāj mainīt veidolu un paliek tikai kādā zināmā izskatā, kas simboliski attēlo cilvēka dabu – pusaudzis sāk aptvert savu identitāti un no nevainības pāriet pieredzes laikā. Šo notikumu paralēlās pasaules tikpat paralēlās Bībeles kontekstā autors skaidro kā brīdi, kad "*pasaulē ienāca grēks (..) kauns un nāve. Tie radās brīdī, kad Ādams un Ievas dēmoni ieguva veidolu.*"¹⁴ Tāpēc Baznīcas pārstāvji kavē šo dabisko procesu – nodarbojas ar necilvēciskiem eksperimentiem, mēģinot dēmonu nošķirt no tā īpašnieka, lai tālāk manip-

ulētu ar bezdvēseles radījumu apziņu. Raksturīgi, ka antagonistiem tādēļ ir identitātes problēmas – tie tēloti kā anonīmas bezsejas būtnes, vairāk organizācijas nekā individualitātes. Spēlējoties ar "pieredzes un nevainības" jēdzienu pretnostatījumu, Pulmans cildina materiālismu ("*labākā cilvēka daļa ir ķermenis*"¹⁵) un uzskata, ka, tā kā nevainība un pieredze nav savienojamas, grēkā krišana bijusi cilvēces pubertāte, bez kuras cilvēki joprojām būtu bērna pakļautības statusā attiecībā pret Dievu.

Pulmana darbā šai tēmai ir vairāki atzari – varone Lira nobriestot zaudē skaidro patiesības izpratni, kas attēlota kā prasme apieties ar sarežģītu aparātu "simbolu skaidrotāju" "aletiometru" (no grieķu val. *aletheia* – patiesība) un saprot, ka patiesība vienmēr jāatklāj pašam – jo īpaši pieaugušajam, kam aletimetrs vairs neko neizsaka. Pieaugušajiem mēdz uzbrukt dvēseli izsūcoši dēmoni – Rēgi, kuri bērnus neskar, jo tie tos neredz. Šādi Pulmans rāda, kā bērna patiesības striktā uztvere pieaugot kļūst nedroša: "*Rēgi, tāpat kā vampīri, mīlojas ar asinīm, tikai viņu barība ir uzmanība. Apzināta un saprotoša interese par pasauli. Bērnu nenobriedušais prāts viņus tā nevaldzina.*"¹⁶ Pubertāte ir arī laiks, kad cilvēkam pielīp Putekļi – saprātīgas elementārdaļiņas, ko Pulmans identificē ar bibliisko "pīšļu" metaforu un iedzimtā grēka jēdzienu, seksualitātes un brieduma zīmi. Baznīca, Pulmana skatījumā visa ļaunuma sakne, cenšas aizkavēt šo iniciāciju pieredzē, kuras kulminācija ir Liras uzstāšanās "*jaunās Ievas*" lomā, iepazīstot savu seksualitāti. Ievas kārdinātājas lomā uzstājas jau minētais vilušās mūķenes, tagad fiziķes Mērijas Mallones tēls, kas no klostera taisnā ceļā nokļūst dumpīgās nometnes avangardā – kas apstiprina Pulmana īpašos rēķinus ar katolicismu.

Iespējams secināt, ka, protestēdams pret Luisa kristīgo aktivitāti, Pulmans savā darbā ir sasniedzis tieši pretējo – Luisa darbu ir iespējams lasīt arī bez zināšanām kristīgajā teoloģijā, kamēr Pulmana darba izpratnei vajadzīga ne vien kristīgo dogmu, bet arī Romas Katoļu baznīcas teoloģijas pārzināšana. Taču Pulmans triloģijas gaitā savas Baznīcas varenību jūtami vājina, – loģiski, jo citādi būtu mazticams, ka šo gadu tūkstošiem seno institūciju sagrauj divi bērni. Pulmana triloģija noslēdzas ar Debesu Valstības sagraušānu un varoņu apgalvojumu, ka tie dodas celt "*Debesu Republiku*". Neatbildēts paliek jautājums, vai pasaulei bez Dieva šāda republika ir vajadzīga.

Ja K.S. Luisa darbi Latvijā tiek atkal no jauna izdoti, domājams, pateicoties to nesējajai Holivudas ekranizācijai, tad Pulmana triloģija mūsdienu sabiedrībā izpelnās plašu rezonansi tieši tajos paustās nostājas dēļ. Šādu

nostāju atspoguļo arī daudzu citu autoru daiļrade – piemēram, sižeta līnijas virzišanās pa globālas teoloģiskas savvērestības pēdām ļauj rast Pulmana daiļrades kopsaucēju ar Dena Brauna romānu *Da Vinči kods*, kurā autors tāpat mēģina apgāzt kristīgās reliģijas pamatprincipus, izvirzot savas versijas par sievieti, Baznīcu un pasaules glābšanu.

Fakts, ka reliģiskā dimensija parādās centrālajā lomā dažādu literāru darbu kontekstā, liecina, ka šis temats sabiedrības acīs no jauna iemantojis īpašu pievilcību. Tematikas traktējums savukārt apstiprina, ka mūsdienu reliģiskā sinkrētisma apstākļos sabiedrības apziņā notiek atgriešanās pie mītiskās, maģiskās domāšanas modeļa, tiecoties skatīt pasauli duālos terminos, kā arī alkstot atklāt slēptas patiesības, nevis gūt apstiprinājumu senzināmajam.

Atsauces

- ¹ Le Guin, U. K. *The Language of the Night*. Collins Publishers, 1979, p.40.
- ² *Ibid*, p.42.
- ³ Gene W. Good Fantasy / Bad Fantasy. *The Lutheran Witness*, February 2002, Vol. 121, No. 2.
- ⁴ Luiss K.S. *Buroja māsasdēls*. Rīga: Svētdienas Rīts, 1996. 25.lpp.
- ⁵ Pulmans F. *Ziemeļblāzma*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2005. 414.lpp.
- ⁶ Luiss K.S. *Princis Kaspjans*. Rīga: Svētdienas Rīts, 1997. 113.lpp.
- ⁷ Pulmans F. *Dzintara tālskatis*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2006. 38.lpp.
- ⁸ *Ibid*, 160.lpp.
- ⁹ *Ibid*, 167.–168.lpp.
- ¹⁰ Luiss K.S. *“Rītausmas ceļnieka” brauciens*. Rīga: Svētdienas Rīts, 1999. 228.lpp.
- ¹¹ Luiss K.S. *Pēdējā kauja*. Rīga: Svētdienas Rīts, 2000. 151.lpp.
- ¹² *Ibid*, 151.lpp.
- ¹³ Pulmans F. *Dzintara tālskatis*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2006. 349.lpp.
- ¹⁴ Pulmans F. *Ziemeļblāzma*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2005. 409.lpp.
- ¹⁵ Pulmans F. *Dzintara tālskatis*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2006. 467.lpp.
- ¹⁶ Pulmans F. *Brīnumnāzis*. Rīga: Zvaigzne ABC, 2006. 301.lpp.

Bārbala Stroda
**Other Neverlands:
The Religious Dimension in
Fantasy Genre Literature**

Summary

In this article the author discusses the relationship between fantasy genre literature and Christian theology. The introduction briefly characterizes the religious experience as a significant component of mythological consciousness and one of the basic indicators that proves the fantasy genre to be myth-oriented. The body of the paper compares and contrasts children's fantasy works by two English writers – *The Chronicles of Narnia* by Clive Staples Lewis and *His Dark Materials* by Philip Pullman. Christian concepts form the backbone of both series; however, their interpretations strictly oppose each other. The author draws the following conclusions – the fact that a religious dimension occupies a central position in a range of contemporary fantasy prose demonstrates that the topic has once again acquired general interest. Nevertheless, the different approaches to the religious sphere prove that modern society prefers mythological thinking rather than traditional religion.